

Başvuru Numarası : 2019 / 2628
Toplantı Tarihi / Sayısı : 10.03.2020 / 118
Karar Numarası : 2020 / 64
Başvuran : Y. U. (TC:...)
Adres : A. T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu/M.
Muhatap : A. T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : A. T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü/M.

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Karara konu başvuru; sportif etkinlikler sırasında ayak bileğini burkan başvuranın, tedavisi kapsamında hastaneye sevk işlemlerinin geciktirilmesi ve muayene sonrası doktor tarafından uygun görülen koltuk değneklerinin kendisine verilmemesi nedeniyle yasal işlemlerin başlatılması talebinden ibarettir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru, 23/07/2019 tarihli ve 2628 sayı ile kaydedilmiştir.
3. Başvuru dilekçesi ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi sonrasında başvuru dilekçesinin değerlendirilmesi aşamasına geçilmiştir.
4. A. T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü ve A. Cumhuriyet Başsavcılığı ile yazışmalar yapılmıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının yargı başlıklı 3. bölümünde yer alan Mahkemelerin bağımsızlığı alt başlıklı 138'inci maddesinde **“Hakimler, görevlerinde bağımsızdırlar; Anayasaya, kanuna ve hukuka uygun olarak vicdanı kanaatlerine göre hüküm verirler. Hiçbir organ, makam, merci veya kişi, yargı yetkisinin kullanılmasında mahkemelere ve hakimlere emir ve talimat veremez; genelge gönderemez; tavsiye ve telkinde bulunamaz. Görülmekte olan bir dava hakkında Yasama Meclisinde yargı yetkisinin kullanılması ile ilgili soru sorulamaz, görüşme yapılamaz veya herhangi bir beyanda bulunulamaz. Yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır; bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiçbir suretle değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez”** denmektedir.

6. Ceza Muhakemeleri Kanununun, Koruma Tedbiri başlıklı dördüncü kısım birinci bölümde yer alan Gözaltı başlıklı 91'inci maddesinde “...Yukarıdaki maddeye göre yakalanan kişi, Cumhuriyet Savcılığınca bırakılmazsa, soruşturmanın tamamlanması için gözaltına alınmasına karar verilebilir...()”. Yine aynı kanunun gözaltı işlemlerinin denetimi başlıklı 92'inci maddesinde “Cumhuriyet başsavcıları veya görevlendirecekleri Cumhuriyet savcıları, adli görevlerinin gereği olarak, gözaltına alınan kişilerin bulundurulacakları nezarethaneleri, varsa ifade alma odalarını, bu kişilerin durumlarını, gözaltına alınma neden ve sürelerini, gözaltına alınma ile ilgili tüm kayıt ve işlemleri denetler; sonucunu Nezarethaneye Alınanlar

Defterine kaydederler” ayrıca Kanunun Soruşturma İşlemleri kısmında yer alan ve bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi başlıklı 160’ıncı maddesinde “(1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar. (2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adlî kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.” şeklindedir.

7. 20.4.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun 9 uncu maddesinin (i) bendinde, Kurumumuzun **“özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”**le görevli olduğu düzenlenmiştir.

8. Aynı Kanunun 17’nci maddesinin birinci fıkrasında “Ayrımcılık yasağı ihlalden zarar gördüğü iddiasında bulunan her gerçek ve tüzel kişi Kuruma başvurabilir. Kuruma başvuru, illerde Valilikler, ilçelerde Kaymakamlıklar aracılığıyla da yapılabilir. Başvuru hakkının etkin bir şekilde kullanılmasına hiçbir surette engel olunamaz. Başvurulardan herhangi bir ücret alınmaz.” Yine aynı maddenin ikinci fıkrasında “İlgililer, Kuruma başvurmadan önce bu Kanuna aykırı olduğunu iddia ettikleri uygulamanın düzeltilmesini ilgili taraftan talep eder. Bu taleplerin reddedilmesi veya otuz gün içerisinde cevap verilmemesi hâlinde Kuruma başvuru yapılabilir. Ancak Kurum, telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ihtimali bulunan hâllerde, bu şartı aramadan başvuruları kabul edebilir.”

9. Aynı Kanunun 17’nci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca; “Yasama ve yargı yetkilerinin kullanılmasına ilişkin işlemler, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler başvurunun konusu olamaz.” 8’inci fıkrasında “9’uncu maddenin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında yapılan başvurular hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.” ve 9’uncu fıkrasında “İşleme konulmayacak başvurular ve gerekçeli kabul edilmezlik kararları ile başvuruya ilişkin diğer usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

10. 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin (Yönetmelik) “Ön İncelemenin Yapılması” başlıklı 48’inci maddesine uyarınca başvuruların, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması gerekmektedir. Yine yönetmeliğin 67’nci maddesi ikinci fıkrasına göre “Ön inceleme aşamasında incelenebilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48’inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.” hükmü yer almaktadır.

IV. DEĞERLENDİRME

A. Başvuranın İddiası ve Yapılan Yazışmaların Özeti

11. Başvurucu, sportif etkinlikler sırasında ayak bileğini burktuğunu, tedavisi kapsamında hastaneye sevk işlemlerinin geciktirildiğini ve muayene sonrası doktor tarafından uygun görülen koltuk değneklerinin kendisine verilmediğini, yasal işlemlerin başlatılmasını talep etmektedir.

12. A. T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünün 08/08/2019 tarih ve 2019/37307 sayılı cevabi yazısı ile; Y.U.'nın sağlık personeli tarafından ilk müdahalesinin hemen yapıldığını, gerekli tedavinin uygulandığını, daha sonra A. Devlet Hastanesi Ortopedi Polikliniğinde yapılan muayene neticesinde başvuruya konu koltuk değneğinin mahpusa teslim edildiğini bildirmiştir.

13. A. Cumhuriyet Başsavcılığından gelen cevabi yazı ile; başvuranın iddialarıyla ilgili olarak müşteki sıfatı ile A. Cumhuriyet Başsavcılığının 2019/4643 soruşturma numarası ile Türk Ceza Kanunun 268'inci maddesi kapsamında "Hükümlü veya Tutuklunun Hak Kullanımını Engelleme" suçundan soruşturma başlatıldığı, yapılan soruşturma neticesinde hükümlünün tedavi sürecinin eksiksiz yerine getirildiği ve koltuk değneklerinin kendisine teslim edildiği, kurum görevlilerinin hak kullanımının önlenmesi sonucunu doğuracak ihmalde bulunmadığı gerekçesi ile 05.09.2019 tarihli 2019/3954 karar nolu kovuşturmayaya yer olmadığına dair karar verildiği görülmüştür.

B. 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunun 9'uncu maddesinin 1 inci fıkrasının (i) bendi yönünden;

14. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının i bendine göre; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, Kurumun görevi arasında sayılmıştır.

15. Bununla birlikte somut başvuruda; sportif etkinlikler sırasında ayak bileğini burkan başvuranın, tedavisi kapsamında hastaneye sevk işlemlerinin geciktirilmesi ve muayene sonrası doktor tarafından uygun görülen koltuk değneklerinin kendisine verilmemesi nedeniyle yasal işlemlerin başlatılması istenmektedir.

16. T.C Anayasası'nın 138'inci maddesi ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 160'ıncı maddesi uyarınca suç isnadı mahiyetindeki uygulamaların soruşturulması, kovuşturulması münhasıran Cumhuriyet Başsavcılıklarının ve akabinde bağımsız mahkemelerin görevi kapsamındadır.

17. Nitekim başvuran kendisine yapılan muamelenin kanuna aykırı olduğu iddiası ile Cumhuriyet Başsavcılığına şikayette bulunduğunu bildirmiştir.

18. Bu bağlamda başvuranın iddialarını, müşteki sıfatı ile A. Cumhuriyet Başsavcılığına bildirdiği anlaşılmakla ve söz konusu dilekçe kapsamında, kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamayı gerçekleştiren kamu görevlileri hakkında gerekli yasal işlemlerin yerine getirilmesinin, münhasıran Cumhuriyet savcılarının ve bağımsız mahkemelerin görevi

kapsamında olduğu ve somut olayda Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvuranın iddiaların araştırılarak TCK 298 maddesi kapsamında soruşturma yapıldığı, soruşturma neticesinde başvurana gerekli tedavilerin yapıldığının tespit edildiği ve koltuk değneklerinin verildiği görülmekle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğinden, anılan şikayetin Kanunun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (i) bendi yönünden Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında başvuruya konu edilemeyeceği değerlendirilmektedir.

19. Bu bağlamda başvuru hakkında ve 24.11.2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 67'nci maddesinin 2'nci fıkrası gereği kabul edilmez olduğuna karar verilmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

V. KARAR

Açıklanan mevzuat ve gerekçeler çerçevesinde;

1. Kanunun 9'uncu maddesinin 1'inci fıkrasının (i) bendinde ifade edilen Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında kalmadığı, aynı zamanda kanunun 17. maddesindeki şartları da taşımadığı anlaşıldığından KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

2. Kararın taraflara TEBLİĞİNE,

3. Kararın KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

4. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yoluna başvurulabileceğine,

10.03.2020 tarihinde, Mesut KINALI'nın karşıoyuyla, OYÇOKLUĞUYLA, karar verildi.

Süleyman ARSLAN
Başkan

Mesut KINALI
İkinci Başkan

Can ESEN
Üye

Dilek ERTÜRK
Üye

Halil KALABALIK
Üye

Harun MERTOĞLU
Üye

Hıdır YILDIRIM
Üye

Mehmet ALTUNTAŞ
Üye

Mehmet Emin GENÇ
Üye

Saffet BALIN
Üye

KARŞI OY GEREKÇESİ

Y. U. başvurusuyla ilgili olarak Kurulun çoğunlukla almış olduğu Kabul Edilmez Olduğu Kararına katılmıyorum. Şöyle ki;

1- Yumuşak doku travması olsa da doktorun koltuk değneklerine ihtiyaç duyduğu bir durumun, ağırlı ve rahatsız edici olacağı açıktır. Zaten müracaat eden de bunu açıkça belirtmektedir. Ancak burada görülmektedir ki acil servis doktoru 29.6.2019 tarihinde bunun ortopedi uzmanının görmesi gerektiğini belirtmesine rağmen ancak 3.7.2019 tarihinde, yani 4 gün sonra ortopedi uzmanına gösterilmiştir. Ağırlı ve şiş ayakla dört gün bekletilmenin en hafif ifadeyle kötü muamele olduğunu düşünüyorum.

2- Koltuk değneklerinin verilmesi sürecinde de aşağıda açıklandığı gibi daha olumsuz gelişmeler görülmektedir;

Ortopedi uzmanı 3.7.2019 tarihinde koltuk değneği verilmesini reçete ettiği halde İdare ve Gözlem Kurulu ancak 8.7.2019 tarihinde yani 5 gün sonra toplanıp karar verebilmiştir. Durumun aciliyetine binaen Kurulun hemen toplanması veya Kurum İdaresinin bu tür olumsuzlukların giderilmesine yetkili olması gerekir.

a- Asıl üzerinde durulması gereken ise Kurum yetkililerinin gerçekleri çarpıtma çabası içine girmeleridir. Örneğin Kurumumuza gönderilen (Araştırma Raporu) isimli yazıda şu ifadeler yer almaktadır;

(Başvuran kastedilerek) ...ancak 10 gün geçmesine rağmen koltuk değneğinin kendisine verilmediğini ve cezaevi idaresinden şikayetçi olduklarını beyan etmişlerdir.

Adı geçene koltuk değneği verilmesi için Kurumumuz idare ve gözlem kurulu toplanarak 8.7.2019 tarih ve 2019/3323 sayılı karar ile ‘adı geçenin talep etmiş olduğu bir çift koltuk değneğinin doktor raporuna istinaden ücreti hükümlü tarafından karşılanmak üzere kurum görevlileri tarafından alınıp hükümlüye verilmesi uygun görülmüştür.’ kararı verilmiş ve adı geçene aynı gün tebliğ edilmiştir.

Sonuç olarak İddiaların asılsız olduğu, ilgili personellerimizin herhangi kasıt, kusur ve ihmallerinin olmadığı anlaşılmıştır.

Burada koltuk değneklerinin sanki 8.7.2019 tarihinde teslim edildiği gibi bir izlenim verilmiştir. Zira iddia gerçek olmasına rağmen bu iddianın asılsız olduğu ve personelin hiçbir kusur ve ihmalinin olmadığı belirtilmiştir. Oysa koltuk değnekleri 23.7.2019 tarihinde teslim edilmiştir. Bu durum teslim tutanağıyla sabittir. Kurumumuza gönderilen farklı bir yazıda da (Muamelat Raporu) teslim tarihi teslim tutanağına paralel olarak 23.7.2019 şeklinde belirtilmiştir. Bu durumun en somut örneği Savcılık Soruşturmasında görülmektedir. Cumhuriyet Savcılığının 5.9.2019 tarihli Kovuşturmaya Yer Olmadığına Dair Kararında şu ifadeler yer almaktadır. “...03/07/2019 tarihinde de Ortopedi Polikliniğinde muayenesinin yaptırıldığı, Y. U.'nın sol ayak bileğinin yumuşak doku travması olduğunun, ayağında kırık olmadığının tespit edildiği ve uzman hekim raporuna istinaden **08/07/2019 tarihinde İdare Gözlem Kurulu kararı ücreti hükümlüden alınarak bir adet koltuk değneğinin hükümlüye teslim edildiğinin görüldüğü...**”

Görüldüğü gibi 23.7.2019 tarihinde teslim edildiği teslim tutanağı ve Muamelat Raporunda açıkça belli olmasına rağmen Savcılık kararına da yanlış aksettirilmiştir.

Bu yanlışlık ve hata ister kasıtlı, ister hata ile olsun ciddi bir durumu ortaya koymaktadır. Bunun ötesinde ağırlı bir ayak için 20 gün koltuk değneksiz bir yaşamın verdiği ıstırap ve acı

göz ardı edilmektedir. Dolayısıyla bu durum en hafif deyimle kötü muameledir. Bu nedenle Kurulun Kabul Edilmez olduğu kararına katılmıyorum.

Diğer taraftan Kurul bu kararı alırken somut olayın yargı faaliyeti kapsamına girdiği gerekçesine dayanmıştır.

Karara dayanak oluşturan gerekçede şöyle denilmektedir; “Bu bağlamda başvuranın iddialarını, müşteki sıfatı ile A. Cumhuriyet Başsavcılığına bildirdiği anlaşılmakla ve söz konusu dilekçe kapsamında, kanuna aykırı olduğu iddia edilen uygulamayı gerçekleştiren kamu görevlileri hakkında gerekli yasal işlemlerin yerine getirilmesinin, münhasıran Cumhuriyet savcılarının ve bağımsız mahkemelerin görevi kapsamında olduğu ve somut olayda Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından başvuranın iddiaların araştırılarak TCK 298 maddesi kapsamında soruşturma yapıldığı, soruşturma neticesinde başvurana gerekli tedavilerin yapıldığının tespit edildiği ve koltuk değneklerinin verildiği görülmekle Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildiğinden, anılan şikayetin Kanunun 9’uncu maddesinin 1’inci fıkrasının (i) bendi yönünden Ulusal Önleme Mekanizması kapsamında başvuruya konu edilemeyeceği değerlendirilmektedir.”

Oysa Kurulun daha önce çoğunlukla vermiş olduğu bir kararında şu ifadeler yer almaktadır. “Ancak 6701 sayılı kanun kapsamında hakkının ihlal edildiğini iddia eden kişi idari işlemin iptali istemiyle açılan dava sonucunda işlem iptal edilmese de, belirtilen işlem sonuç itibarıyla kişinin temel hak ve özgürlüğünü ihlal eder nitelikte ise ihlalin giderilmesi için idari işlemin iptali talebini içermeksizin, **işlemden** dolayı uğranılan hak ihlalinin tespiti talebiyle Kuruma başvuru yapmasında kanunen bir engel bulunmamaktadır. Daha açık bir ifade ile yargının konusu ile Kuruma taşınan konular farklıdır. Kurumun konusu hak ve hürriyetlerdir. Başvuru açısından kanunen tanınmış hak ve hürriyetlerin kanun kapsamında ihlal edilmesi halinde Kurumun görevi başlamaktadır... Sonuç olarak ihlal inceleme rapor içeriği müzakere edilmeksizin; başvurunun Kanunun 9/i maddesi kapsamında kalıp kalmadığı değerlendirildikten sonra 17. maddedeki başvuru şartlarını da taşıması halinde inceleme yapılabileceği...”

Görüldüğü gibi Kurul, şartları taşıması halinde yargıya intikal eden müracaatların da Kurum tarafından incelenebileceğini, zira yargının konusu ile Kurumun inceleyeceği konunun farklı olduğu görüşünü savunurken bu kararında tam tersi bir gerekçeye dayanmıştır.

Kurulun daha önceki kararında da belirtildiği gibi burada Kurulun yaptığı bir yargılama faaliyeti değildir. Sadece işkence ve kötü muamelenin varlığı veya yokluğunun tespitidir. Bu da Kurulun asli görevidir. Eğer bu görev yerine getirilmezse açıkça yasal görev ihmal edilmiş olacaktır.

Sonuç olarak Kurulun asli görevinin işkence ve kötü muameleyle mücadele etmek ve bu yöndeki şikayetleri incelemek olduğu, Kurulun bu görevinin yargı faaliyetiyle çakışmadığı, Kurulun görevinin hak ihlallerinin tespiti olduğu, bu tespit sonucunda da kötü muamele nitelikli uygulamaların bulunduğu düşüncesiyle çoğunluk görüşüne katılmıyorum.

Mesut KINALI
İkinci Başkan